

BORGARTING LAGMANNSRETT

BESLUTNING

Avsagt: 12.02.2020

Saksnr.: 19-177624AST-BORG/04

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer
Lagdommer

Ragnar Eldøy
Øystein Hermansen
Vincent Galtung

Tiltalt
Tiltalt

PLOG AS
Arne Viste

Advokat Christian
Henrik Prahls Reusch

Påtalemyndighet

Oslo statsadvokatembeter

Statsadvokat Tonje
Tønder

Arne Viste og Plog AS har erklært anke over Oslo tingretts dom av 15. oktober 2019. Begge de tiltalte har anket over bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen og reaksjonsfastsettelsen. Lagmannsretten legger til grunn at Plog AS også har anket over avgjørelsen om inndragning.

Lagmannsretten finner det klart at ankene ikke vil føre frem, og at de bør nektes fremmet etter straffeprosessloven § 321 annet ledd første punktum.

Til ankene over saksbehandlingen er det gjort gjeldende at tiltalen bokstav a)– j) antas å ha inngått i etterforskningen av to tidligere straffesaker som ble henlagt på grunn av bevisets stilling. Forsvarer har ikke fått innsyn i straffesaksdokumentene i de to henlagte sakene. Lagmannsretten legger til grunn at anførslene knytter seg til at tingretten ikke har sørget for sakens fulle opplysning når opplysninger fra de to henlagte sakene, ikke ble fremlagt i saken.

Anførslene kan klart ikke føre frem. Henleggelsen av straffbare forhold etterforsket ved Stavanger politidistrikt, kan ikke påberopes som saksbehandlingsfeil ved tingrettens behandling av denne straffesaken. De henlagte forholdene er ikke en del av denne straffesaken, og forsvarer er gitt innsyn i samtlige av sakens dokumenter. Lagmannsretten kan ikke se at det av hensyn til opplysningen av saken var behov for å få de nevnte opplysninger fremlagt.

Til ankene over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet er det gjort gjeldende at Idris Moradi og Naser Javanmiri som tiltalen bokstav s) og u) gjelder, er ukjente for de tiltalte. Når politiet og domstolen ikke benytter DUF-nummeret som er sikker personidentifikator, skapes det unødig tvil om identiteten til de påstått ansatte. Hassan Abdulkadir Hassen, Mussa Dulle Lejiso og Mahmoud Abdulrahman Rahmani, som er nevnt i tiltalen bokstav aa), ab) og ac), har heller ikke vært ansatt i eller utført arbeid for Plog AS, kun fått tilbud om slik ansettelse. Ingen timelister, fakturaer eller lønnsutbetalinger er relatert til Plog AS for disse.

Anførslene kan klart ikke føre frem. De tiltalte erkjente de faktiske forhold under hovedforhandlingen i tingretten (med forbehold om datoer etc.), jf. dok. 13,04,02. Tilståelsen er underbygget av sakens dokumenter. Det vises særlig til dok. 02,09 der det fremkommer at politiet påtraff Hassan Abdulkadir Hassen, Mussa Dulle Lejiso og Mahmoud Abdulrahman Rahmani under arbeid på adressen til Mer kjøtt AS, og at disse var ansatt gjennom Plog AS, samt dok 02,04 der det fremkommer at Idris Moradi selv forklarte at han arbeidet for Viste. Videre vises det til dok 06,03,05. Anførslene knyttet til skyldspørsmålet i støtteskrivet er ikke egnet til å så tvil om tingrettens bevisvurdering.

Til ankene over lovanvendelsen er det av forsvarer i støtteskrivene i hovedsak gjort gjeldende at utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a) er uforenlig med Grunnloven

§ 110, Grunnloven § 98 og/eller internasjonale menneskerettighetsbestemmelser. Det anføres at forbudsvirkningen av Grunnloven § 110 må lede til at ureturnerbare asylsøkere må ha rett til å tilbys og ta arbeid i Norge. Å nekte personer med – for praktiske formål – varig opphold i Norge å ta arbeid i all tid, kan ikke anses som en nødvendig og forholdsmessig innskrenkning i retten til arbeid.

Det anføres også å være i strid med diskrimineringsforbudet i Grunnloven § 98 og SP artikkel 26 når det er straffbart å tilby arbeid til ureturnerbare asylsøkere. Det foreligger ikke «reasonable and objective grounds» som forklarer og forsvarer at de skal nektes arbeid i motsetning til personer som er norske statsborgere eller har oppholdsrett i Norge på annet grunnlag. Et absolutt forbud mot arbeid for personer som oppholder seg i Norge etter avslag på asylsøknad, er heller ikke forenlig med FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) artikkel 6, jf. artikkel 2.

Videre er det gjort gjeldende at retten til å ta arbeid vil være en forutsetning for å kunne etablere hjem og familieliv og dermed kunne være beskyttet etter EMK artikkel 8. Selve muligheten til å arbeide og skaffe seg egen inntekt vil videre kunne løfte ureturnerbare asylsøkere ut av en langvarig, meningsløs tilværelse der livet står på vent, som i alle fall i en del situasjoner må kunne anses som nedverdiggende behandling i strid med EMK artikkel 3.

Det er videre anført at det er lite dekkende å si at Viste og Plog AS «gjør bruk av» utlendings arbeidskraft, som er gjerningsbeskrivelsen i utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a). Fremgangsmåten har vært nødvendig for få spørsmålet om betydningen av Grunnloven § 110 mv. prøvd for domstolene. De tiltaltes motivasjon har også visse likhetstrekk med det som etter utlendingsloven § 108 fjerde ledd er straffri humanitær bistand.

Det er også gjort gjeldende at overtredelse av utlendingsloven § 108 forutsetter at det foreligger et gyldig avslag på asylsøknaden. Det er vist til HR-2019-2282-U.

Til slutt er det gjort gjeldende at det har stor betydning for Viste og Plog AS å få ankesaken behandlet av lagmannsretten. Ikke minst gjelder det for å få nødvendig rettsavklaring av hensyn til ulike andre straffesaker som er rettet mot Viste og Plog AS. Det er viktig at Grunnloven § 110 undergis en kritisk vurdering ut fra dagens forhold, og med en rettslig avklaring.

Slik lagmannsretten ser det, kan anførslene klart ikke føre frem. Det vises til tingrettens lovanvendelse i dommens side 10–18, som lagmannsretten i det vesentlige slutter seg til. De tiltaltes anførsler er grundig vurdert av tingretten. Lagmannsretten er enig med tingretten i at utlendingsloven §108 tredje ledd bokstav a) ikke er i konflikt med Grunnloven og/eller menneskerettskonvensjoner.

Lagmannsretten er enig med tingretten i at verken Grunnloven § 110 eller de anførte konvensjonene innebærer noen individuell rett til å få eller ha et arbeid, men pålegger staten å føre en politikk som setter inn nødvendige tiltak for at individer kan skaffe seg arbeid. Grunnloven og konvensjonene er ikke til hinder for at norske myndigheter kan fastsette begrensninger som innebærer at personer uten lovlig opphold i landet ikke kan ta arbeid eller eventuelt bare kan ta arbeid på bestemte vilkår. Skillet mellom plikten til å skaffe arbeid og forbudet mot å legge hindringer i veien for at de ureturnerbare selv skaffer seg arbeid, får ikke betydning for spørsmålet. Lagmannsretten er videre enig med tingretten i at det at en person ikke har lovlig opphold, må anses som en objektiv og rimelig grunn til å nekte utlendingen rett til å ta arbeid i riket. Lagmannsretten kan derfor ikke se at diskrimineringsbestemmelsene i Grunnloven § 98, ØSK artikkel 2 nr. 2 og SP artikkel 26 gi grunnlag for straffrihet. Den anførte praksisen fra ØSK-komiteen rokker ikke ved lagmannsrettens syn.

Den eneste nye anførselen, slik lagmannsretten ser det, er henvisningen til HR-2019-2282-U hvor Høyesterett fastslo at domstolene ved avgjørelsen av en straffesak må ta stilling til gyldigheten av underliggende forvaltningsvedtak. Det er særlig vist til at Edris Rahmani (tiltalen bokstav j) har fått omgjort avslaget på sin asylsøknad.

Slik lagmannsretten ser det stiller vår sak seg annerledes enn saksforholdet i HR-2019-2282-U og også i den senere HR-2019-2400-A. For det første er det i vår sak ikke asylsøkeren, altså den avslaget retter seg mot, som er straffet i saken. For det andre er det i vår sak ikke tale om et vedtak som pålegger byrder eller setter forbud – som et innreiseforbud – og som den forbudet retter seg mot, som hovedregel ikke har plikt til å respektere dersom forbudet er ugyldig. Innvilgelse av en asylsøknad kan heller anses som et begunstigende vedtak der det i utgangspunktet gjelder et forbud. På denne måten vil en kunne trekke paralleller til Snøkrabbe-saken i HR-2019-282-S. Det vises til HR-2019-2400-A avsnitt 32. På samme måte som i Snøkrabbe-saken, er en asylsøker avhengig av en tillatelse til å arbeide, og selv om et avslag på asylsøknaden skulle vise seg å være ugyldig, vil normalt ikke søkeren være berettiget til å arbeide. Det er derfor ikke grunn til å gå nærmere inn på de underliggende utlendingssakene for straffesaken mot Viste og Plog AS.

Lagmannsretten kan dermed ikke se at det foreligger feil lovanvendelse når tingretten legger til grunn at EMK artikkel 3 og artikkel 8 ikke medfører at det foreligger et konvensjonsbrudd som kan påropes av Viste og Plog AS som grunnlag for straffrihet. Det vil være tilstrekkelig for domfellelse at det er bevist forsettlig eller grovt uaktsomt å ha gjort bruk av arbeidskraft uten arbeidstillatelse, jf. § 108 tredje ledd bokstav a), hvilket Viste har erkjent å ha gjort systematisk via bemanningsbyrået Plog AS. At fremgangsmåten er brukt for at Viste mente rettstilstanden var uavklart, medfører ikke at handlingene ikke rammes av den objektive gjerningsbeskrivelsen, men vil kunne inngå i vurderingen av reaksjonsfastsettelsen.

Lagmannsretten har vurdert om ankene bør fremmes selv om lagmannsretten har funnet det klart at ankene ikke vil føre frem, men har ikke funnet grunn til dette, jf. «kan» i straffeprosessloven § 321 andre ledd.

Til ankene over reaksjonsfastsettelsen er det i hovedtrekk gjort gjeldende at det foreligger flere formildende omstendighet i saken. Blant annet var det Vistes ønske om å oppnå en rettsavklaring som var motivet for lovbruddet. Politiet har videre vært holdt løpende orientert om virksomheten, og Viste har i all hovedsak erkjent de faktiske forholdene.

Heller ikke disse anførselene kan føre frem. Lagmannsretten viser til tingrettens vurdering i dommens side 19–20.

Slik lagmannsretten ser det, har tingretten i tilstrekkelig grad hensyntatt de formildende omstendighetene i saken, nemlig at Viste og Plog AS ikke har hatt et profittmotiv, og at de ikke har forsøkt å skjule virksomheten for politiet. At Viste har ønsket en avklaring kan ikke tillegges særlig vekt i formildende retning. Straffen på ett år betinget fengsel for Viste og en foretaksbot på 1 500 000 kroner til Plog AS, står uansett ikke i et åpenbart misforhold til de straffbare handlingene Viste og Plog AS skal domfelles for, jf. straffeprosessloven § 344.

Lagmannsretten finner at anken fra Plog AS over avgjørelsen om inndragning av 1 400 000 kroner klart ikke kan føre frem, og bør nektes fremmet etter straffeprosessloven § 321 andre ledd. Det synes ikke bestridt at den fakturerte utleien knyttet til de 29 ansatte som tiltalen gjelder, utgjør 1 455 000 kroner. Slik lagmannsretten ser det, er det ikke tvilsomt at dette beløpet tilsvarende bruttovinningen av de straffbare handlingene Plog AS skal dømmes for, slik at beløpet uansett ikke er for høyt, og kan inndras i medhold av straffeloven § 67.

Beslutningen er enstemmig.

SLUTNING

Ankene nektes fremmet.

Ragnar Eldøy

Øystein Hermansen

Vincent Galtung

Dokument i samsvar med undertegnet original:
Britt Lise Hagen, signert elektronisk